БАНКИ

УДК 336.77

ОЦІНКА КРЕДИТНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ БАНКІВСЬКИХ ІНСТИТУТІВ В РЕГІОНІ

Воробйова О.І.,
к.е.н., доцент, НАПКС, докторант, ДНВЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана»

У статті запропоновано науковий підхід до оцінки кредитно-інвестиційного потенціалу банківських інститутів в регіоні. Визначено показники, за допомогою яких можливо розрахувати величину кредитно-інвестиційного потенціалу банку в окремому регіоні. На прикладі двох банків здійснено такі розрахунки.

Ключові слова: кредитно-інвестиційний потенціал, кредитно-інвестиційна діяльність

ВСТУП

Кредитно-інвестиційна діяльність банків на рівні окремих регіонів залежить перш за все від кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної банківської мережі. Встановлення величини кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної банківської мережі є достатньо складною проблемою через те, що регіональні банківські структури частіше не мають усіх економічних складових, які притаманні комерційному банку як повноцінному фінансово-кредитному інституту.

Кредитно-інвестиційний потенціал банків на рівні окремого регіону впливає не лише на кредитно-інвестиційну діяльність, а й суттєво позначається на інших видах діяльності універсального банку. Більш високий рівень кредитно-інвестиційного потенціалу є запорукою надійності банку, довіри до нього з боку як позичальників, так і інших учасників сучасного фінансового ринку, зокрема індивідуальних інвесторів.

Окремі проблеми кредитного та інвестиційного потенціалів банків досліджували різні вчені, зокрема: Дрьомова У.В. [1], Зимовець В.В., Шелудько Н.М. [2], Леонов С.В. [3], Луців Б.Л., Стечишин Т.Б. [4], Прядко В.В., Островська Н.С. [5] та інші. В їх працях розкривались загальні положення формування та розвитку кредитного та інвестиційного потенціалів банків. Однак питання оцінки кредитно-інвестиційного потенціалу на рівні окремого регіону практично не досліджувались.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Дослідження щодо оцінки кредитно-інвестиційного потенціалу банку на рівні окремого регіону ґрунтуються на запропонованій нами [6, 7, 8] концепції формування і використання кредитно-інвестиційного потенціалу банківських інститутів. Без такої оцінки неможливо сформулювати пропозиції і рекомендації щодо підвищення кредитно-інвестиційної діяльності банків на рівні окремого регіону. Крім того, така оцінка дає можливість порівнювати банки між собою та встановлювати реальний економічний рівень банку в кожному окремому регіоні країни. Отже, мета статті полягає в розробці наукового підходу до оцінки рівня кредитно-інвестиційного потенціалу банківських інститутів на рівні регіону.

РЕЗУЛЬТАТИ

Кредитно-інвестиційна діяльність банків на рівні окремих регіонів залежить перш за все від кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної банківської мережі. Встановлення величини кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної банківської мережі є складною проблемою через те, що регіональні банківські структури частіше не мають усіх економічних складових, які притаманні комерційному банку як повноцінному фінансово-кредитному інституту. Крім того, відсутня необхідна інформація щодо тій чи іншій регіональній банківській мережі. Отже, для визначення величини кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної банківської мережі пропонується науковий підхід, який полягає в наступному.

Визначаємо величину кредитно-інвестиційного потенціалу банку, яка може бути сформована за рахунок власного капіталу за наступною формулою:

$$В_{кр\text{-}ін.п.(ВК)} = ВК_б – ОЗНА – РЗ – СЗ – СГП + СБ, \qquad (1)$$

де $В_{кр\text{-}ін.п.(ВК)}$ — обсяг кредитно-інвестиційного потенціалу, що формується за рахунок власного капіталу, гр. од.;

$ВК_б$ — сума власного капіталу банку, гр. од.;

ОЗНА — основні засоби та нематеріальні активи банку, гр. од.;

РЗ — резерви банку, що створюються для покриття непередбачених збитків та різних видів ризиків, гр. од.;

СЗ — сумнівна заборгованість, гр. од.;

СГП — сумнівні гарантії та поручительства, гр. од.;

СБ — субординований борг, гр. од.

Визначаємо величину кредитно-інвестиційного потенціалу, яка може бути сформована за рахунок зобов'язань банку, пропонуємо визначити за формулою:

$$В_{кр\text{-}ін.п.(З).} = (З – Сб – З_{д.б.} – ПЗ – РЗ – ІНЗ) / (1 + L), \quad (2)$$

де $В_{кр\text{-}ін.п.(З)}$ — величина кредитно-інвестиційного потенціалу, що формується за рахунок зобов'язань банків, гр. од.;

З — сума зобов'язань банку, гр. од.;

Сб — субординований борг банку, гр. од.;

$З_{д.б.}$ — зобов'язання, які пов'язані безпосередньо з діяльністю банка як суб'єкта господарювання, гр. од.;

ПЗ — поточні зобов'язання, що не можуть бути використанні для формування кредитно-інвестиційних ресурсів, гр. од.;

РЗ — резерви за зобов'язаннями, гр. од.;

ІНЗ — інші зобов'язання, які не можливо використати для формування кредитно-інвестиційного потенціалу банку, гр. од.;

L — індекс інфляції.

Визначаємо величину кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної банківської мережі, що формується за рахунок власного капіталу. Внаслідок того, що абсолютна більшість регіональних банківських мереж — це безбалансові банківські структури, то пропонується наступний вихід із ситуації. Для цього величину кредитно-інвестиційного потенціалу всього банку, яка формується за рахунок власного капіталу, поділяємо на загальну кількість персоналу, що має комерційний банк. Потім отриманий результат ділення множимо на кількість персоналу, що має та чи інша регіональна банківська мережа. Формула для розрахунку має такий вигляд:

$$В_{кр\text{-}ін.п.РБМ\ (ВК)} = В_{кр\text{-}ін.п.(ВКБ)} / ЗКП_{Б} \times КП_{РБМ}, \quad (3)$$

де $В_{кр\text{-}ін.п.РБМ\ (ВК)}$ — величина кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної банківської мережі, яка формується за рахунок власного капіталу банку, млн. грн.;

$В_{кр\text{-}ін.п.(ВКБ)}$ — величина кредитно-інвестиційного потенціалу банку, яка формується за рахунок його власного капіталу, млн. грн.;

$ЗКП_{Б}$ — загальна кількість персоналу банку, чол.;

$КП_{РБМ}$ — кількість персоналу регіональної банківської мережі, чол.

Визначаємо величина кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної банківської мережі, що формується за рахунок зобов'язань банку. Для цього величину кредитно-інвестиційного потенціалу всього банку, що формується за рахунок його зобов'язань поділяємо на загальну кількість персоналу, що має комерційний банк. Потім отриманий результат ділення множимо на кількість персоналу, що має та чи інша регіональна банківська мережа. Формула для розрахунку має такий вигляд:

$$В_{кр\text{-}ін.п.РБМ\ (З)} = В_{кр\text{-}ін.п.(З)} / ЗКП_{Б} \times КП_{РБМ}, \quad (4)$$

де $В_{кр\text{-}ін.п.РБМ\ (З)}$ — величина кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної банківської мережі, яка формується за рахунок зобов'язань банку, млн. грн.;

$В_{кр\text{-}ін.п.(ВКБ)}$ — величина кредитно-інвестиційного потенціалу банку, яка формується за рахунок його зобов'язань, млн. грн.;

$ЗКП_{Б}$ — загальна кількість персоналу банку, чол.;

$КП_{РБМ}$ — кількість персоналу регіональної банківської мережі, чол.

Одержані таким чином головні компоненти величини кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної банківської мережі мають без сумніву не стовідсоткову точність. Однак такий підхід найбільш доступний для розрахунку величини кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної банківської мережі внаслідок відсутності відкритих джерел інформації про фінансово-економічні показники банків в окремих регіонах.

Визначаються суми власного капіталу та зобов'язань, які припадають на ту чи іншу регіональну банківську мережу. Для цього суми власного капіталу та зобов'язань банку поділяємо на загальну кількість персоналу, що має комерційний банк. Потім отриманий результат ділення множимо на кількість персоналу, що має та чи інша регіональна банківська мережа. Формули для розрахунків мають такий вигляд:

$$ВК_{РБМ} = ВК_{Б} / ЗКП_{Б} \times КП_{РБМ}, \quad (5)$$

де $ВК_{РБМ}$ — сума власного капіталу регіональної банківської мережі, млн. грн.;

$ВК_{Б}$ — сума власного капіталу банку, млн. грн.;

$ЗКП_{Б}$ — загальна кількість персоналу банку, чол.;

$КП_{РБМ}$ — кількість персоналу регіональної банківської мережі, чол.

$$З_{РБМ} = З_{Б} / ЗКП_{Б} \times КП_{РБМ}, \quad (6)$$

де $З_{РБМ}$ — сума зобов'язань регіональної банківської мережі, млн. грн.;

$З_{Б}$ — сума зобов'язань банку, млн. грн.;

$ЗКП_{Б}$ — загальна кількість персоналу банку, чол.;

$КП_{РБМ}$ — кількість персоналу регіональної банківської мережі, чол.

Визначаємо сума виплат на утримання персоналу банку, яка припадає на ту чи іншу регіональну банківську мережу. Для цього суму виплат на утримання персоналу банку поділяємо на загальну кількість персоналу, що має комерційний банк. Потім отриманий результат ділення множимо на кількість персоналу, що має та чи інша регіональна банківська мережа. Формула для розрахунку має такий вигляд:

$$ВП_{РБМ} = ВП_{Б} / ЗКП_{Б} \times КП_{РБМ} , \qquad (7)$$

де $ВП_{.РБМ}$ — виплати на утримання персоналу регіональної банківської мережі, млн. грн.;

ВП — виплати на утримання персоналу банку; млн. грн.;

$ЗКП_{Б}$ — загальна кількість персоналу банку, чол.;

$КП_{РБМ}$ — кількість персоналу регіональної банківської мережі, чол.

Визначаємо коефіцієнт впливу кадрового потенціалу регіональної банківської мережі на величину кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної банківської мережі. Розрахунок коефіцієнта здійснюється за такою формулою:

$$КВ_{.КП\ РБМ} = 0,7 \times ВП_{РБМ} / (ВК_{РБМ} + З_{РБМ}), \qquad (8)$$

де $КВ_{.КП\ РБМ}$ — коефіцієнт впливу кадрового потенціалу регіональної банківської мережі на кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної банківської мережі;

0,7 — частка персоналу банку, яка пов’язана з кредитно-інвестиційною діяльністю;

$ВП_{РБМ}$ — виплати на утримання персоналу регіональної банківської мережі; млн. грн.;

$ВК_{РБМ}$ — величина власного капіталу регіональної банківської мережі, млн. грн.;

$З_{РБМ}$ — величина зобов’язань регіональної банківської мережі, млн. грн.

Визначаємо коефіцієнт впливу технічного, інформаційного, розрахунково-платіжного потенціалів регіональної банківської мережі на величини кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної банківської мережі. Для цього формулу 1.4 скорегуємо таким чином, щоб розрахунок коефіцієнту впливу відповідав регіональній банківській мережі:

$$КВ_{Т.І.РП.П\ РБМ} = (ОЗНМА_{РБМ} – ЗОЗНМА_{РБМ}) / (ВК_{РБМ} + З_{РБМ}), \qquad (9)$$

де $КВ_{Т.І.РП.П}$ — коефіцієнт впливу технічного, інформаційного, розрахунково-платіжного потенціалів регіональної банківської мережі на кредитно-інвестиційний потенціал регіональної банківської мережі;

$ОЗНМА_{РБМ}$– основні засоби та нематеріальні активи регіональної банківської мережі, млн. грн. (визначаються за формулою: $ОЗНМА_{Б} / ЗКП_{Б} \times КП_{РБМ}$, де $ОЗНМА_{Б}$ — основні засоби та нематеріальні активи банку, млн. грн.; $ЗКП_{Б}$ — загальна кількість персоналу банку, чол.; $КП_{РБМ}$ — кількість персоналу регіональної банківської мережі, чол.);

$ЗОЗНМА_{РБМ.}$ — знос основних засобів та нематеріальних активів регіональної банківської мережі, млн. грн. (визначається за формулою: $ЗОЗНМА_{Б} / ЗКП_{Б} \times КП_{РБМ}$, де $ЗОЗНМА_{Б}$ — знос основних засобів та нематеріальних активів банку, млн. грн.; $ЗКП_{Б}$ — загальна кількість персоналу банку, чол.; $КП_{РБМ}$ — кількість персоналу регіональної банківської мережі, чол.);

$ВК_{РБМ}$ — величина власного капіталу регіональної банківської мережі, млн. грн.;

$З_{РБМ}$ — величина зобов’язань регіональної банківської мережі, млн. грн.

Визначаємо коефіцієнт впливу інноваційного потенціалу на величину кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної банківської мережі пропонується визначати за наступною формулою:

$$КВ_{ІННП\ РБМ} = 0,03 \times АДМІНОПВ_{РБМ} / (ВК_{РБМ} + З_{РБМ}), \qquad (10)$$

де $КВ_{ІННП\ РБМ}$ — коефіцієнт впливу інноваційного потенціалу на кредитно-інвестиційний потенціал регіональної банківської мережі;

0,03 — частка витрат банку на інновації в кредитно-інвестиційній сфері від суми адміністративних та інші операційних витрат;

$АДМІНОПВ_{РБМ}$ — адміністративні та інші операційні витрати регіональної мережі банку, млн. грн.;

$З_{РБМ}$ — величина зобов’язань регіональної банківської мережі, млн. грн.;

$ВК_{РБМ}$ — величина власного капіталу регіональної банківської мережі, млн. грн.

Визначаємо коефіцієнт впливу організаційно-управлінського потенціалу на величину кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної банківської мережі пропонується визначати за наступною формулою:

$$КВ_{ОУП\ РБМ} = 0,5 \times АДМІНОПВ_{РБМ} / (ВК_{РБМ} + З_{РБМ}), \qquad (11)$$

де $КВ_{ОУП\ РБМ}$ — коефіцієнт впливу організаційно-управлінського потенціалу на кредитно-інвестиційний потенціал регіональної банківської мережі;

0,5 — частка адміністративних витрат, що безпосередньо відносяться на організаційно-управлінські операції;

$АДМІНОПВ_{РБМ}$ — адміністративні та інші операційні витрати регіональної банківської мережі, млн. грн.;

$ВК_{РБМ}$ — величина власного капіталу регіональної банківської мережі, млн. грн.;

$З_{РБМ}$ — величина зобов’язань регіональної банківської мережі, млн. грн.

Таким чином, величину кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної банківської мережі пропонується визначати за наступною формулою:

$$ЗВКРІНВП_{РБМ} = (В_{кр\text{-}ін.п.РБМ\ (ВК)} + В_{кр\text{-}ін.п.РБМ\ (З)}) \times \times (1 + КВ_{.КП\ РБМ} + КВ_{Т.І.РП.П\ РБМ} + КВ_{ІННП\ РБМ} + КВ_{ОУП\ РБМ}), \quad (12)$$

де $ЗВКРІНП_{РБМ}$ — загальна величина кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної банківської мережі, млн. грн.;

$В_{кр\text{-}ін.п.\ РБМ\ (ВК)}$ — величина кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної банківської мережі, що формується за рахунок власного капіталу банку, млн. грн.;

$В_{кр\text{-}ін.п\ РБМ\ .(З)}$ — величина кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної банківської мережі, що формується за рахунок зобов'язань банку, млн. грн.;

$КВ_{КП\ РБМ}$ — коефіцієнт впливу кадрового потенціалу банку на кредитно-інвестиційний потенціал регіональної банківської мережі;

$КВ_{Т.І.РП.П}$ — коефіцієнт впливу технічного, інформаційного, розрахунково-платіжного потенціалів банку на його кредитно-інвестиційний потенціал;

$КВ_{ІННП\ РБМ}$ — коефіцієнт впливу інноваційного потенціалу банку на кредитно-інвестиційний потенціал регіональної банківської мережі;

$КВ_{ОУП\ РБМ}$ — коефіцієнт впливу організаційно-управлінського потенціалу банку на кредитно-інвестиційний потенціал регіональної банківської мережі.

Запропонований підхід до визначення величини кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної мережі окремого банку має наукове і практичне значення. Для науки запропонований підхід дає можливість для подальшого теоретико-методологічного дослідження питань розвитку кредитно-інвестиційної діяльності на рівні окремого регіону. Для практики запропонований підхід дає можливість встановлювати рівень кредитно-інвестиційного потенціалу різних банківських мереж в регіонах, порівнювати між собою окремі регіональні банківські мережі, виявляти конкурентоспроможність однієї банківської мережі в регіоні у порівнянні з іншою.

В якості прикладу визначення величини кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної банківської мережі буде обрано два банки ВТБ Банк і Альфа-Банк, які мають відповідну регіональну банківську мережу практично у всіх регіонах України. Для розрахунку показників були використанні офіційні фінансово-економічні показники банків, а також матеріали власних досліджень. Розрахунки показників величини кредитно-інвестиційного потенціалу зазначених банків наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Визначення величини кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної мережі ВТБ Банк і Альфа-Банк в АР Крим *

Показники	Регіональна мережа ВТБ Банку в АР Крим	Регіональна мережа Альфа-Банку в АР Крим
1. Величина кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної банківської мережі, що формується за рахунок власного капіталу, млн. грн.	60,6	56,6
2. Величина кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної банківської мережі, що формується за рахунок зобов'язань, млн. грн.	672,9	626,1
3. Сумарна величина кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної банківської мережі, що формується за рахунок власного капіталу та зобов'язань, млн. грн.	733,5	682,7
3. Коефіцієнт впливу кадрового потенціалу банку на величину кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної банківської мережі	0,0085	0,0101
4. Коефіцієнт впливу технічного, інформаційного та розрахунково-платіжного потенціалів банку на величину кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної банківської мережі	0,0316	0,0136
5. Коефіцієнт впливу інноваційного потенціалу банку на величину кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної банківської мережі	0,0008	0,0017
6. Коефіцієнт впливу організаційно-управлінського потенціалу на величину кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної банківської мережі	0,0126	0,0277
7. Загальна величина кредитно-інвестиційного потенціалу банку регіональної банківської мережі, млн. грн.	772,7	719,0

* Розраховано автором статті на основі даних банків та матеріалів власних спостережень

Здійсненні розрахунки дають змогу встановити, що величина кредитно-інвестиційного потенціалу регіональної банківської мережі для ВТБ Банку і Альфа-Банку відрізняється на 53,7 млн. грн., що складає відносно невелику суму враховуючи економічний рівень цих банківських установ в Україні.

Розрахунки та отриманий результат свідчить, що зазначені банки мають як в масштабах України, так і в АР Крим близькі позиції за рівнем розвитку. Їх регіональна мережа в АР Крим, має незначну різницю, а тому величина кредитно-інвестиційного потенціалу відрізняється не суттєво.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження можливо сформулювати наступні висновки.

По-перше, на основі здійснених досліджень був запропонований науковий підхід до визначення величини кредитно-інвестиційного потенціалу банків на рівні окремого регіону.

По-друге, запропонований науковий підхід був реалізований на прикладі двох банків, що дало змогу встановити величини кредитно-інвестиційного потенціалу їхніх регіональних банківських мереж.

По-третє, запропонований науковий підхід дає можливість здійснювати оцінку кредитно-інвестиційного потенціалу окремих банків на рівні регіону, а також порівнювати регіональні банківські мережі між собою.

По-четверте, у подальших дослідженнях є необхідність розв'язати питання щодо підвищення рівня управління кредитно-інвестиційним потенціалом банку на рівні окремого регіону.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дрьомова У.В. Проблемні аспекти формування та оцінки потенціалу розвитку банківського довгострокового кредитування / У.В. Дрьомова // Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії: Економічні науки. — 2009. — №1. — С. 105-111.

2. Змимовець В.В. Фінансовий потенціал банківської системи України та ефективність його використання / В.В. Зимовець, Н.М. Шелудько // Актуальні проблеми економіки. — 2007. — №1. — С. 139-155.

3. Леонов С.В. Інвестиційний потенціал банківської системи: методологія формування та використання / С.В. Леонов: автореф. дис. [на здобуття наук. ступ. докт. економ. наук]. — Суми: Українська академія банківської справи НБУ, 2010. — 32 с.

4. Луців Б.Л. Інвестиційний потенціал банківської системи України / Б.Л. Луців, Т.Б. Стечишин // Фінанси України. — 2009. — №9. — С. 67-77.

5. Прядко В.В. Кредитний потенціал комерційних банків у період економічної кризи / В.В. Прядко, Н.С. Островська // Фінанси України. — 2009. — №11. — С. 73-77.

6. Воробйова О.І. Економічний потенціал банків України: теоретико-методологічні основи / О.І. Воробйова // Інвестиції: практика та досвід. — 2009. — №23. — С. 23. — С. 36-40.

7. Воробйова О.І. Теоретичні основи кредитно-інвестиційного потенціалу банків / О.І. Воробйова // Інвестиції: практика та досвід. — 2010. — №13. — С. 27-32.

8. Воробйова О.І. Основи формування і використання кредитно-інвестиційного потенціалу банків України / О.І. Воробйова // Інвестиції: практика та досвід. — 2010. — №20. — С. 5-9.